

«إِرْغَام» یا بینی بر خاک نهادن در هنگام سجده

- حمّاد بن عیسی نقل می کند که حضرت صادق علیه السلام نماز نیکویی خواندند و در سجده چنین عمل کردند:

سَجَدَ عَلَى ثَمَانِيَةِ أَعْظَمِ الْجَبْهَةِ وَ الْكَفَّيْنِ وَ عَيْنِي الرَّكْبَتَيْنِ وَ أَنَامِلِ إِبْهَامِي الرَّجْلَيْنِ وَ الْأَنْفِ، فَهَذِهِ السَّبْعَةُ فَرَضٌ وَ وَضِعُ الْأَنْفِ عَلَى الْأَرْضِ سُنَّةٌ، وَ هُوَ الْإِرْغَامُ.^۱

آن حضرت هشت استخوان را بر زمین نهادند: پیشانی، دو دست، دو زانو، دو انگشت ابهام هر دو پا، و بینی.

پس هفت مورد اول واجب است و إِرْغَام، یعنی قرار دادن بینی بر زمین، سنت است.

- عَنْ زُرَّارَةَ قَالَتْ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: السُّجُودُ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظَمِ الْجَبْهَةِ وَ الْيَدَيْنِ وَ الرَّكْبَتَيْنِ وَ الْإِبْهَامَيْنِ مِنَ الرَّجْلَيْنِ، وَ تُرْغَمُ بِأَنْفِكَ إِرْغَامًا. أَمَّا الْفَرَضُ فَهَذِهِ السَّبْعَةُ وَ أَمَّا الْإِرْغَامُ بِالْأَنْفِ فَسُنَّةٌ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ.^۲

حضرت باقر علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: سجده بر هفت استخوان است:

پیشانی، دستها، زانوها، و دو انگشت بزرگ پا. این هفت مورد واجب است. اما إِرْغَام، که بینی بر خاک گذاشتن

است، از سنت های رسول خدا صلی الله علیه و آله است.

- عَنْ عَمَّارٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَالَ: قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا تُجْزَى صَلَاةٌ لَّا يُصِيبُ الْأَنْفَ مَا يُصِيبُ الْجَبِينَ.^۳

۱ - وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۴۵۹-۴۶۰ به نقل از من لایحضره الفقیه

۲ - وسائل الشیعة، ج ۶، ص ۳۴۳ به نقل از تهذیب

۳ - الإستبصار، ج ۱، ص ۳۲۷

حضرت صادق علیه السلام از پدر بزرگوارشان علیه السلام از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل می کنند که فرمودند: نمازی که در آن، بینی به آنچه پیشانی به آن می رسد، نرسد، مجزی نیست.^۴

• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يُصِبْ أَنْفَهُ مَا يُصِيبُ جَبِينَهُ.^۵

حضرت صادق علیه السلام فرمودند: نماز نیست برای کسی که در نماز، بینی اش را بر آنچه پیشانی اش قرار می گیرد، قرار ندهد.

مرحوم علامه مجلسی در شرح این حدیث می نویسد:

حسب مضمون این حدیث ، و بنا بر نقل مشهور، بینی بر خاک نهادن، مستحب مؤکد است.^۶

مرحوم مجلسی اول در لوامع صاحبقرانی^۷ می نویسد:

در فقه رضوی است که ارغام می کنی بینی خود را از برای حق سبحانه و تعالی، و اقل مرتبه آن است که بینی به زمین برسد، و اگر بماً يَصِحُّ السُّجُودُ عَلَيْهِ گذارند بهتر است، و اگر به زمین رسانند بهتر است، و اگر به خاک رسانند بهتر است، ... ، پس احوط آن است که ترک نکنند بینی بر خاک مالیدن را در سجود، و ظاهراً هر جای بینی که برسد کافی باشد.^۸

^۴ - توضیح روایت در ذیل آمده است.

^۵ - الکافی، ج ۳، ص ۳۳۳

^۶ - مرآة العقول، ج ۱۵، ص ۱۵۲

^۷ - لوامع صاحبقرانی مشهور به شرح فقیه کتابی فقهی به زبان فارسی تألیف محمد تقی مجلسی، مشهور به مجلسی اول و پدر علامه مجلسی، متوفای سال ۱۰۷۰ق است. این کتاب شرح و ترجمه ی کتاب من لا یحضره الفقیه شیخ صدوق بوده و مؤلف در این کتاب از پرداختن به اصطلاحات و مباحث پیچیده ی علمی خودداری کرده و به شرح مطالب و گاهی توضیحات کوتاه درباره اسناد حدیث و یا جواب برخی شبهات اکتفاء نموده است.

^۸ - لوامع صاحبقرانی ، ج ۳، ص ۴۵۳-۴۵۴